

Nhân sinh quan Phật giáo với việc xây dựng lối sống cho học sinh trung học phổ thông ở Việt Nam hiện nay

Ngày nhận bài: 18/08/2025 | Ngày phản biện: 22/08/2025 | Ngày xuất bản: 23/09/2025

Tác giả: Đỗ Thị Quỳnh Phương (Học viện Báo chí và Tuyên truyền)

Tóm tắt: Bài viết tập trung phân tích khả năng vận dụng nhân sinh quan Phật giáo trong việc giáo dục đạo đức cho học sinh trung học phổ thông (THPT). Những giá trị cốt lõi của Phật giáo như tinh thần từ bi, chánh niệm, nhận thức về vô thường và nhân quả có thể trở thành nền tảng quan trọng để hình thành nhân cách, định hướng lối sống lành mạnh và xây dựng môi trường học đường nhân văn. Trên cơ sở đó, bài viết nhấn mạnh ý nghĩa giáo dục, xã hội và cá nhân của việc tích hợp các giá trị Phật giáo, đồng thời gợi mở những hướng đi cụ thể nhằm đưa đạo đức Phật giáo vào các hoạt động học tập và trải nghiệm. Qua đó, tác giả khẳng định tiềm năng của Phật giáo trong việc góp phần phát triển toàn diện học sinh, không chỉ về tri thức mà còn ở phương diện đạo đức và nhân cách.

Nhân sinh quan Phật giáo là hệ thống quan niệm về con người, cuộc sống và xã hội, được hình thành trên nền tảng những giáo lý căn bản như Tứ diệu đế, thuyết nhân quả – nghiệp báo, lý duyên khởi, tinh thần từ bi và vị tha. Đây là một nhân sinh quan mang tính nhân văn sâu sắc, khuyến khích con người sống thiện, hướng tới sự giải thoát khỏi khổ đau bằng trí tuệ và đạo đức. Trong lịch sử văn hóa Việt Nam, nhân sinh quan Phật giáo đã góp phần quan trọng trong việc hình thành những chuẩn mực giá trị, lối sống và nếp nghĩ của nhiều thế hệ, trở thành một bộ phận bền vững trong đời sống tinh thần dân tộc.

Hiện nay, trước tác động mạnh mẽ của nền kinh tế thị trường, hội nhập quốc tế và sự bùng nổ của công nghệ thông tin, vấn đề lối sống của học sinh trung học phổ thông đang đặt ra nhiều thách thức. Không ít học sinh có biểu hiện lệch chuẩn trong nhận thức, hành vi và quan hệ xã hội; một bộ phận chạy theo lối sống thực dụng, thiếu định

hướng, dễ bị lôi cuốn vào các tệ nạn. Trong khi đó, việc giáo dục lối sống hiện nay ở nhà trường tuy đã có nhiều nỗ lực nhưng vẫn còn những hạn chế, chưa thực sự tạo được cơ chế gắn kết hiệu quả giữa kiến thức, kỹ năng và giá trị đạo đức trong đời sống học sinh.

Trước thực trạng đó, việc vận dụng nhân sinh quan Phật giáo vào xây dựng lối sống cho học sinh trung học phổ thông là vấn đề có tính cấp thiết. Nhân sinh quan Phật giáo không chỉ mang đến một hệ giá trị định hướng bền vững mà còn giúp học sinh tự giác điều chỉnh hành vi, nuôi dưỡng tâm hồn nhân ái, sống có trách nhiệm với bản thân, gia đình và xã hội. Đây là cơ sở quan trọng để xây dựng một thế hệ trẻ vừa có tri thức, vừa có nhân cách, góp phần vào sự phát triển bền vững của đất nước. Trên cơ sở đó, bài viết tập trung làm rõ việc xây dựng lối sống cho học sinh trung học phổ thông qua nhân sinh quan Phật giáo, đồng thời phân tích ý nghĩa của nhân sinh quan Phật giáo đối với quá trình hình thành và phát triển lối sống của học sinh hiện nay.

1. Nội dung vận dụng nhân sinh quan Phật giáo trong xây dựng lối sống cho học sinh THPT

Nội dung xây dựng lối sống qua nhân sinh quan Phật giáo cho học sinh THPT được thể hiện qua các khía cạnh chủ yếu sau:

Thứ nhất, trong hình thành hệ giá trị chuẩn đạo đức cho học sinh

Việc xây dựng lối sống cho học sinh THPT cần phải dựa trên những giá trị đạo đức nền tảng, giúp các em phát triển một nhân cách vững vàng và một cuộc sống ý nghĩa. Nhân sinh quan Phật giáo, với cái nhìn sâu sắc về bản chất cuộc sống, con người và vũ trụ, cung cấp một hệ thống giá trị không chỉ bao quát mà còn sâu sắc, mở ra con đường sống hài hòa, an lạc và có trách nhiệm với bản thân và cộng đồng.

Nhân sinh quan Phật giáo khuyến khích học sinh phát triển sự nhận thức và tự giác trong mọi hành động, từ đó xây dựng được một lối sống có ý thức và đạo đức. Đặc biệt, giá trị của nó không được tách biệt mà liên kết với nhau, tạo thành một tổng thể thống nhất, giúp các em không chỉ làm chủ bản thân mà còn biết sống hòa hợp với người khác và với thiên nhiên. Phật giáo nhấn mạnh rằng mọi hành động, lời nói, và ý

nghĩ của con người đều có ảnh hưởng sâu rộng đến cuộc sống của chính mình và cộng đồng. Vì vậy, việc học hỏi và thực hành các giá trị Phật giáo sẽ giúp học sinh hiểu rõ trách nhiệm của mình đối với môi trường, xã hội và nhân loại ⁽¹⁾.

Bên cạnh đó, nhân sinh quan Phật giáo cũng giáo dục học sinh về sự bao dung, vị tha và sự hòa hợp. Giá trị này giúp các em vượt qua cái tôi cá nhân, hướng đến sự hòa thuận trong các mối quan hệ và thấu hiểu hơn về người khác. Khi áp dụng những giá trị này, học sinh không chỉ tạo dựng được các mối quan hệ lành mạnh mà còn có thể đóng góp vào sự phát triển chung của xã hội, khuyến khích các em tham gia vào các hoạt động thiện nguyện, giúp đỡ những người xung quanh mà không kỳ vọng nhận lại ⁽²⁾ ⁽³⁾.

Nhân sinh quan Phật giáo còn đề cao sự tự rèn luyện và phát triển trí tuệ, điều này giúp học sinh học cách tự nhận thức về bản thân, cải thiện khả năng tư duy và ra quyết định một cách sáng suốt trong mọi tình huống ⁽⁴⁾. Sự kết hợp giữa trí tuệ và sự tự giác sẽ giúp các em vượt qua những thử thách trong học tập cũng như trong cuộc sống, từ đó xây dựng được một nền tảng vững chắc cho sự phát triển lâu dài.

Những giá trị này không chỉ ảnh hưởng đến các hành vi cá nhân mà còn có tác động sâu rộng đến cộng đồng, tạo ra một môi trường học đường lành mạnh, tích cực. Qua đó, học sinh sẽ phát triển không chỉ về mặt trí thức mà còn về mặt nhân cách, góp phần vào việc xây dựng một xã hội an lạc và bền vững.

Thứ hai, xác định động cơ và mục tiêu sống phù hợp.

Nhân sinh quan Phật giáo không chỉ cung cấp một hệ thống giá trị đạo đức mà còn là một phương pháp giúp con người nhận thức sâu sắc về bản chất của cuộc sống. Phật giáo đặc biệt nhấn mạnh việc thấu hiểu khổ đau và từ đó tìm ra cách chuyển hóa khổ đau thông qua trí tuệ và lòng từ bi. Trong môi trường học đường, điều này yêu cầu học sinh phải nhận thức rõ ràng về những yếu tố có thể chi phối động cơ sống của mình, từ đó hình thành một động cơ sống lành mạnh và hướng thiện ⁽⁵⁾.

Động cơ sống là yếu tố cốt lõi giúp định hình hành vi, suy nghĩ và mục tiêu sống của mỗi cá nhân. Nhân sinh quan Phật giáo dạy rằng động cơ sống không nên bị chi phối bởi những yếu tố tạm thời như tham lam, sân hận hay si mê, mà cần hướng đến những

giá trị bền vững và tích cực, mang lại sự an lạc và giải thoát khỏi khổ đau ⁽⁶⁾. Điều này khuyến khích học sinh phát triển một động cơ sống gắn liền với những nguyên tắc cao đẹp như lòng từ bi, trí tuệ, và sự chân thành trong mọi hành động. Khi học sinh có động cơ sống trong sáng và thiện lành, các em sẽ dễ dàng định hướng được mục tiêu sống của mình theo hướng tích cực, vừa phục vụ bản thân vừa góp phần vào cộng đồng.

Mục tiêu sống của học sinh, khi được xác định dựa trên những giá trị Phật giáo, sẽ trở nên rõ ràng và sâu sắc hơn. Phật giáo không chỉ khuyến khích học sinh tìm kiếm thành công vật chất, mà còn giúp các em nhận thức được giá trị của sự bình an nội tâm và sự hài hòa với thế giới xung quanh. Khi mục tiêu sống được xây dựng trên nền tảng trí tuệ và từ bi, các em sẽ dễ dàng tìm thấy niềm vui, sự thỏa mãn trong học tập và cuộc sống hàng ngày, ngay cả trong những điều bình dị nhất. Điều này không chỉ giúp học sinh phát triển bản thân một cách toàn diện mà còn tạo dựng được một cuộc sống đầy ý nghĩa và an lạc.

Với sự chỉ dẫn của nhân sinh quan Phật giáo, học sinh sẽ hiểu rằng động cơ và mục tiêu sống không chỉ là sự nỗ lực đạt được những thành tựu vật chất mà là hành trình hướng đến sự tự hoàn thiện và sống có trách nhiệm với bản thân, gia đình và xã hội.

Thứ ba, phát triển năng lực tự giác và tự giáo dục.

Tinh thần tự lực, tự giác là một trong những nguyên lý quan trọng trong nhân sinh quan Phật giáo, đặc biệt là trong quá trình rèn luyện bản thân và phát triển nhân cách. Phật giáo không chỉ khuyến khích con người tìm kiếm sự cứu rỗi từ bên ngoài, mà nhấn mạnh đến việc mỗi cá nhân phải tự mình nỗ lực vượt qua mọi khó khăn, khổ đau và đạt được sự giác ngộ. Trong bối cảnh học sinh THPT, việc xây dựng lối sống lành mạnh không thể thiếu năng lực tự giác - khả năng tự nhận thức và tự điều chỉnh hành vi theo những giá trị đạo đức và trí tuệ.

Phật giáo dạy rằng, chỉ khi nào con người phát triển được khả năng tự giác, họ mới có thể làm chủ bản thân, tự điều chỉnh suy nghĩ, hành động và cảm xúc của mình một cách sáng suốt và có trách nhiệm ⁽⁷⁾. Đối với học sinh, việc này đặc biệt quan trọng trong giai đoạn hình thành nhân cách và sự phát triển toàn diện. Các em cần học cách tự nhận thức về bản thân, nhận ra những điểm mạnh và yếu của mình, đồng thời biết

cách điều chỉnh hành vi để phù hợp với các chuẩn mực đạo đức và xã hội. Điều này không chỉ giúp các em tránh xa các thói quen xấu, mà còn tạo ra những thay đổi tích cực trong suy nghĩ và hành động, giúp các em trở thành những người có trách nhiệm và kỷ luật trong cuộc sống.

Ngoài ra, một trong những phương pháp quan trọng giúp học sinh phát triển năng lực tự giác là thực hành chánh niệm và thiền định. Đây là những công cụ mạnh mẽ giúp các em tập trung vào hiện tại, loại bỏ những suy nghĩ phiền muộn và tìm ra sự bình an trong tâm hồn. Thực hành chánh niệm giúp các em nâng cao khả năng kiểm soát cảm xúc và phản ứng trước các tình huống căng thẳng, giúp các em đối diện với thử thách trong cuộc sống một cách bình tĩnh và sáng suốt. Việc quán chiếu nội tâm và thực hành thiền định còn giúp các em nhận ra những khía cạnh sâu sắc trong tâm hồn, từ đó thúc đẩy quá trình tự hoàn thiện bản thân ⁽⁸⁾.

Bằng việc phát triển năng lực tự giác và tự giáo dục, học sinh không chỉ trở thành những người trưởng thành về mặt tư duy và hành động mà còn học được cách sống có trách nhiệm với chính mình và với cộng đồng. Đây là nền tảng vững chắc để các em đối mặt với mọi khó khăn trong cuộc sống, vượt qua thử thách và phát triển một cách toàn diện, không chỉ về trí tuệ mà còn về tâm hồn và đạo đức.

Thứ tư, xây dựng mối quan hệ hài hòa với xã hội và tự nhiên.

Nhân sinh quan Phật giáo luôn nhấn mạnh mối quan hệ tương liên giữa con người và vạn vật, thể hiện rõ qua nguyên lý duyên khởi. Theo nguyên lý này, tất cả sự vật, hiện tượng trong vũ trụ đều tồn tại trong sự tương quan, tương duyên và không thể tách rời nhau. Điều này không chỉ khẳng định rằng mỗi cá nhân có mối liên kết chặt chẽ với xã hội và môi trường tự nhiên, mà còn chỉ ra rằng quá trình xây dựng lối sống phải hướng đến sự hài hòa và cân bằng giữa bản thân và những yếu tố xung quanh ⁽⁹⁾.

Đối với học sinh, việc xây dựng lối sống không chỉ là một hành trình hoàn thiện bản thân, mà còn là trách nhiệm trong việc tạo dựng và duy trì mối quan hệ hòa hợp với cộng đồng và thiên nhiên. Nhận thức rõ sự liên kết giữa con người với xã hội và môi trường tự nhiên sẽ giúp các em phát triển tình yêu thương, sự tôn trọng đối với tất cả sự sống, đồng thời thấu hiểu rằng mọi hành động của bản thân đều có tác động đến người khác và đến trái đất. Việc xây dựng một thái độ sống tích cực, có trách nhiệm

với cộng đồng và tự nhiên sẽ tạo ra những thay đổi lớn lao trong cách ứng xử của các em trong xã hội.

Phật giáo dạy rằng mỗi chúng ta không sống riêng lẻ, mà luôn gắn bó với cộng đồng và thiên nhiên ⁽¹⁰⁾. Học sinh cần được giáo dục để nhận thức rõ ràng về trách nhiệm của mình đối với sự phát triển bền vững của xã hội và bảo vệ sự sống của muôn loài. Điều này không chỉ là một nghĩa vụ đạo đức mà còn là sự hiểu biết sâu sắc về cách thức mà hành động của mỗi cá nhân có thể tạo nên ảnh hưởng lan tỏa đến toàn thể xã hội. Từ những hành động nhỏ như giữ gìn vệ sinh môi trường, bảo vệ động vật đến những hành động lớn hơn như tham gia các hoạt động cộng đồng, các em sẽ học được cách tạo dựng một môi trường sống lành mạnh và bền vững.

Bên cạnh đó, Phật giáo cũng khuyến khích lối sống giản dị và khiêm tốn, biết chia sẻ và hòa hợp với mọi người xung quanh ⁽¹¹⁾. Lối sống này không chỉ giúp các em giảm thiểu những yếu tố vật chất không cần thiết mà còn tạo ra sự an lạc, hạnh phúc từ những điều giản dị, từ sự kết nối chân thành với gia đình, bạn bè và cộng đồng. Khi sống khiêm tốn và biết chia sẻ, các em không chỉ tạo ra mối quan hệ thân thiện, hòa hợp mà còn đóng góp vào sự phát triển chung của xã hội, góp phần xây dựng một môi trường sống lành mạnh, tích cực cho tất cả mọi người.

2. Ý nghĩa của nhân sinh quan Phật giáo đối với việc xây dựng lối sống của học sinh THPT

Nhân sinh quan Phật giáo với các giá trị như từ bi, trí tuệ và chánh niệm được nhìn nhận là một nền tảng tư tưởng có thể đóng góp thiết thực cho giáo dục con người. Khi được vận dụng vào việc định hướng lối sống cho học sinh THPT, những nguyên tắc này không chỉ dừng lại ở khía cạnh lý luận đạo đức, mà còn có khả năng tác động trực tiếp đến nhận thức, thái độ và hành vi của người học. Trên cơ sở đó, có thể nhận diện ý nghĩa của việc vận dụng nhân sinh quan Phật giáo trong xây dựng lối sống cho học sinh THPT trên ba phương diện chính: giáo dục, xã hội và cá nhân.

Ý nghĩa giáo dục

Nhân sinh quan Phật giáo mang đến một nền tảng đạo đức sâu sắc, có khả năng bổ sung và làm phong phú thêm các nội dung giáo dục đạo đức trong nhà trường phổ

thông hiện nay. Trong khi nhiều mô hình giáo dục đạo đức hiện hành vẫn chủ yếu tập trung vào việc truyền đạt các chuẩn mực ứng xử và quy tắc hành vi từ bên ngoài, thì Phật giáo lại đề cao quá trình tự quán chiếu, tự chuyển hóa từ nội tâm⁽¹²⁾. Điều này giúp việc giáo dục đạo đức trở nên nhẹ nhàng, sâu sắc và bền vững hơn.

Những giá trị như từ bi, chánh niệm, vị tha, hay nhân quả không chỉ dừng lại ở tầng lý thuyết tôn giáo mà có thể được tích hợp một cách linh hoạt vào các hoạt động giáo dục đạo đức, giáo dục công dân, giáo dục kỹ năng sống... Nếu được triển khai phù hợp, chúng sẽ giúp học sinh phát triển khả năng tự giáo dục, biết điều chỉnh hành vi, làm chủ cảm xúc và nâng cao nhận thức về trách nhiệm cá nhân với bản thân và cộng đồng.

Đặc biệt, trong thực tiễn giáo dục học đường, nơi đang đối mặt với các hiện tượng lệch chuẩn như gian lận, bạo lực học đường, sự vô cảm và áp lực tâm lý, việc hướng dẫn học sinh thực hành những phẩm chất như chánh niệm (sống tỉnh thức), thấu hiểu nhân quả, hay nuôi dưỡng tâm từ bi sẽ góp phần làm giảm đáng kể các hành vi tiêu cực. Một học sinh biết quán chiếu hậu quả hành động, biết cảm thông với nỗi đau của người khác và ý thức về tác động xã hội của hành vi cá nhân, sẽ khó có thể dễ dàng lựa chọn những hành động gây tổn thương cho người khác hoặc chính bản thân mình⁽¹³⁾.

Mặt khác, việc tiếp cận tư tưởng Phật giáo trong xây dựng lối sống cũng góp phần làm sâu sắc thêm khía cạnh tinh thần của giáo dục toàn diện, bên cạnh các mặt trí dục, thể dục và mỹ dục. Đây là chiều kích mà giáo dục hiện đại rất cần nhưng đôi khi chưa được quan tâm đúng mức: giáo dục tâm hồn.

Ý nghĩa xã hội

Trong bối cảnh xã hội hiện nay, khi các giá trị truyền thống có phần bị lu mờ trước làn sóng tiêu dùng, hưởng thụ, thực dụng và cá nhân chủ nghĩa, thì việc xây dựng lối sống cho học sinh dựa trên nền tảng nhân sinh quan Phật giáo không chỉ là nhu cầu nội tại của giáo dục, mà còn là một giải pháp xã hội đầy tiềm năng.

Các giá trị như sống tỉnh thức, sống biết đủ, sống hòa hợp, có trách nhiệm với cộng đồng, đều là những nguyên tắc mang tính xã hội sâu sắc. Chúng có khả năng điều tiết các hành vi tiêu cực nảy sinh từ lối sống cá nhân chủ nghĩa - vốn đang gia tăng trong

giới trẻ như: nghiện mạng xã hội, xa rời thực tại, thiếu động lực sống, và khủng hoảng giá trị⁽¹⁴⁾. Việc tiếp cận nhân sinh quan Phật giáo sẽ giúp học sinh thấy được mối liên hệ giữa cá nhân với cộng đồng, giữa hành vi hôm nay với hệ quả ngày mai, từ đó định hình lối sống có trách nhiệm và biết hướng đến lợi ích chung.

Bên cạnh đó, việc nuôi dưỡng lòng từ bi và tinh thần vị tha cũng giúp học sinh hình thành ý thức công dân tích cực - những người biết yêu thương, biết chia sẻ, biết đặt mình vào vị trí người khác để suy nghĩ và hành động. Đây chính là những yếu tố nền tảng để kiến tạo một xã hội hài hòa, nhân ái và phát triển bền vững⁽¹⁵⁾. Trong dài hạn, khi thế hệ học sinh hôm nay trở thành lực lượng lao động và lãnh đạo của xã hội mai sau, những giá trị này sẽ tiếp tục lan tỏa và đóng vai trò định hướng cho văn hóa cộng đồng.

Ý nghĩa đối với bản thân học sinh

Ở cấp độ cá nhân, việc tiếp cận và thực hành lối sống dựa trên nhân sinh quan Phật giáo mang lại những lợi ích thiết thực cho học sinh THPT. Trước hết, đây là giai đoạn tuổi đời nhiều biến động về mặt tâm lý, cảm xúc và xã hội. Các em rất dễ rơi vào trạng thái mất cân bằng cảm xúc, khủng hoảng bản sắc, hoặc mệt mỏi vì áp lực thành tích, kỳ vọng của gia đình và biến động xã hội.

Khi được tiếp cận với các khái niệm như vô thường, khổ, duyên khởi, học sinh sẽ phát triển một cái nhìn thực tế và sâu sắc về cuộc sống. Các em sẽ hiểu rằng đau khổ là một phần tất yếu của đời người, rằng mọi hiện tượng đều biến đổi không ngừng, và không nên cố gắng kiểm soát hay cố chấp với những điều không thể thay đổi. Điều này giúp các em có tâm thế chấp nhận và thích ứng linh hoạt, một kỹ năng rất cần thiết trong xã hội hiện đại.

Đồng thời, tư tưởng chánh niệm giúp học sinh học cách quay về với chính mình, quan sát cảm xúc, điều tiết tâm lý và hành vi. Một học sinh biết sống chánh niệm sẽ bớt lo âu, bớt sân giận, không bị cuốn theo áp lực ngoại cảnh mà biết làm chủ cuộc đời từ bên trong. Từ đó, các em có thể phát triển lối sống tỉnh thức, sống sâu sắc, không bị phân tán bởi những giá trị ảo hoặc sự công nhận nhất thời từ bên ngoài.

Cuối cùng, những giá trị của nhân sinh quan Phật giáo giúp học sinh nuôi dưỡng một đời sống tinh thần phong phú, giàu chất thơ và ý nghĩa. Thay vì sống chạy theo danh vọng, điểm số hay hình thức, các em sẽ học được cách sống đơn giản, có mục đích, có lòng biết ơn và biết hài lòng với những gì mình có. Đó là nền tảng cho một đời sống hạnh phúc đích thực – một hạnh phúc không đến từ bên ngoài, mà bắt nguồn từ nội tâm vững chãi.

Các nguyên lý vô thường, nhân quả và duyên khởi được diễn giải như cơ sở để hình thành phẩm chất nhân văn, tinh thần trách nhiệm và năng lực tự điều chỉnh của học sinh. Đặc biệt, chánh niệm được xem là phương tiện thực hành trọng tâm, giúp người học nhận diện và quản lý cảm xúc, giảm thiểu xung đột và bạo lực học đường. Các giá trị từ bi và vị tha khi được chuyển hóa thành chuẩn mực văn hóa học đường sẽ tạo nên môi trường nhân ái, khuyến khích sự tôn trọng và hợp tác. Bài báo chỉ ra nhiều nội dung khả thi như tích hợp nội dung đạo đức Phật giáo vào hoạt động trải nghiệm, bồi dưỡng năng lực cho giáo viên về chánh niệm, tổ chức các hoạt động ngoại khóa và gắn kết gia đình với cộng đồng. Quan điểm này thể hiện tinh thần nhập thế của Phật giáo, vừa góp phần nuôi dưỡng nhân cách cá nhân, vừa góp phần xây dựng một môi trường giáo dục an toàn, nhân văn và bền vững./.

Tài liệu tham khảo

- (1) Kinh Tăng chi bộ, phẩm Nghiệp (2015), Nxb. Tôn giáo, Hà Nội.
- (2) (4) Thích Nhất Hạnh (2019), Đường xưa mây trắng, Nxb Văn học, Hà Nội.
- (3) (11) Thích Thanh Từ, Thiền và đời sống (2017), Nxb. Tôn giáo, Hà Nội.
- (5) (7) (9) (10) Kinh Trung bộ (2016), Nxb. Tôn giáo, Hà Nội.
- (6) Kinh Pháp cú (2018), Nxb. Tôn giáo, Hà Nội.
- (8) Thích Nhất Hạnh (2016), Trồng một nụ cười – Cùng trẻ thực hành chánh niệm, Nxb. Lao động, Hà Nội.
- (12) Nguyễn Văn Huyền , Ảnh hưởng của Phật giáo đối với đời sống tinh thần người Việt, Tạp chí Triết học, số 6, năm 2020,
- (13) Nguyễn Thị Thu Hiền, Chánh niệm trong giáo dục hiện đại, Tạp chí Lý luận Chính trị, số 4 năm 2022.
- (14) Nguyễn Quốc Tuấn (2014), Phật giáo và văn hóa Việt Nam, Nxb. Tôn giáo, Hà Nội.
- (15) Trần Văn Giàu (2001), Sự phát triển tư tưởng ở Việt Nam từ thế kỷ XIX đến Cách mạng tháng Tám, Nxb. Chính trị Quốc gia, Hà Nội.